

Determinanten van de differentiële slaagkansen in het Hoger onderwijs
Een onderzoek van het Centrum voor Sociaal beleid Universiteit Antwerpen

Een synthese voor CLB-medewerkers

Marc Vanderlocht,
PVOC Vrije CLB's Vlaams-Brabant & Brussel
07-04-2008

1. Inleiding

In 2006 publiceerde het Centrum voor Sociaal beleid een studie over "Determinanten van de differentiële slagkansen in het Hoger onderwijs (Rombaut, 2006). De bedoeling van het onderzoek was na te gaan in welke mate verschillen in slaagcijfers van instellingen hoger onderwijs te verklaren zijn vanuit verschillen op vlak van studenteninstroom. De analyses gebeurden op de gegevens van eerstejaarsstudenten uit de Databank Tertiair onderwijs 2004-2005. In deze tekst geven we een samenvatting van de belangrijkste resultaten.

2. Universiteiten

In tabel 1 zijn de slaagcijfers in het eerste jaar aan de verschillende universiteiten weergegeven. De gegevens van LUC en tUL zijn niet opgenomen omdat deze instellingen in het betreffende academiejaar het flexibiliseringsdecreet al toepasten. In totaal gaat het om 18.190 studenten.

Tabel 1: Slaagpercentages in het 1ste jaar aan de verschillende universiteiten

KUB	KUL	UGent	UA	VUB	Totaal
61,1%	53,6%	44,5%	44,0%	46,1%	48,2%

Het hoge slagcijfer aan de KUB (61,1%) valt op. Ook het slagcijfer aan de KUL (53,6%) ligt boven het gemiddelde. De slaagcijfers van de andere universiteiten verschillen minder. De UA heeft met 44,0% het laagste slaagpercentage.

2.1. Kenmerken van geslaagden en niet-geslaagden in het 1ste jaar aan de universiteit

De slaagcijfers in het eerste jaar werden vervolgens geanalyseerd in functie van een aantal persoonskenmerken en de vooropleiding van de studenten. De resultaten zijn weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Kenmerken van geslaagde en niet-geslaagde studenten in het 1ste jaar universiteit

Geslacht	Man	Vrouw					
	43,6%	52,2%					
Nationaliteit	Belgisch	Binnen EU	Buiten EU				
	49,5%	30,3%	16,2%				
Vooropleiding	ASO1	ASO2	ASO3	ASO4	BSO	KSO	TSO
	70,4%	60,1%	51,3%	34,6%	6,3%	20,6%	17,7%
School SO	Grootstad	Geen grootstad	GOK	Geen GOK			
	43,1%	49,2%	42,4%	49,7%			
Beurs	Beurs	Geen beurs					
	42,3%	49,7%					

ASO1: GrLa, GrWe, GrWi, LaWi ASO2: WeWi, LaWe ASO3: LaMt, MtWi, EcWi ASO4: Andere ASO-studierichtingen

De slaagcijfers van vrouwen liggen bijna 10% hoger dan die van mannen.

Studenten met een niet-belgische nationaliteit slagen beduidend minder. Het slaagpercentage van studenten met een niet-EU-nationaliteit bedraagt slechts 16,2%.

De onderzoekers onderscheiden zeven groepen op vlak van vooropleiding: BSO, KSO, TSO en vier groepen van ASO-richtingen. Tot ASO1 behoren de studierichtingen Grieks-Latijn, Grieks-wetenschappen, Grieks-wiskunde, en Latijn-wiskunde. Tot ASO2 behoren Wetenschappen-wiskunde en Latijn-wetenschappen. ASO3 bevat de studierichtingen Latijn-moderne talen, Moderne talen-wiskunde en Economie-wiskunde. De andere ASO-studierichtingen behoren tot ASO4.

Van de BSO-leerlingen slaagt 6,3%. Voor leerlingen uit TSO (17,7%) en KSO (20,6%) ligt het in de buurt van 20%. De verschillen tussen de vier groepen ASO-richtingen zijn aanzienlijk. Ze liggen tussen 34,6% en 70,4%. Leerlingen uit studierichtingen met veel klassieke talen en/of veel wiskunde hebben hogere slaagkansen.

Er werden ook twee schoolkenmerken in de analyse betrokken. Leerlingen die naar een secundaire school gingen in een grootstad (Antwerpen, Brussel of Gent) of naar een GOK-school slagen iets minder dan andere studenten.

Beursstudenten (42,3%) hebben en iets lagere slaagkans dan niet-beursstudenten (49,7%).

2.2. Kenmerken van geslaagden en niet-geslaagden in het 1ste jaar aan de universiteit

In tabel 3 is weergegeven in welke mate leerlingen met bepaalde kenmerken vertegenwoordigd zijn in het eerste jaar aan de verschillende universiteiten.

Tabel 3: Kenmerken van studenten in het 1ste jaar aan de universiteiten

	KUB	KUL	UGent	UA	VUB	Totaal
Man	46,8%	47,5%	45,4%	50,3%	48,1%	47,1%
Vrouw	53,2%	52,5%	54,6%	49,7%	51,9%	52,9%
Belgisch	95,4%	94,5%	95,5%	90,9%	95,7%	94,5%
Binnen EU	1,4%	3,0%	2,9%	7,2%	2,5%	3,5%
Buiten EU	3,2%	2,5%	1,7%	1,9%	1,8%	2,0%
ASO1	12,0%	18,6%	14,1%	11,3%	10,6%	15,0%
ASO2	15,3%	32,2%	30,2%	20,2%	20,8%	28,4%
ASO3	20,8%	17,8%	17,5%	19,5%	16,5%	17,8%
ASO4	34,7%	18,5%	24,3%	26,4%	30,9%	23,3%
BSO	0,5%	0,1%	0,4%	1,6%	1,2%	0,5%
KSO	0,9%	0,5%	1,3%	0,9%	1,1%	0,9%
TSO	6,9%	4,6%	6,2%	8,2%	10,5%	6,3%
Onbekend	8,8%	7,8%	6,0%	11,9%	8,5%	7,8%
School in grootstad	26,4%	7,1%	18,2%	35,2%	23,7%	17,2%
GOK-school	23,1%	17,3%	20,6%	28,2%	29,4%	21,4%
Beursstudent	19,0%	19,3%	20,9%	22,3%	23,3%	20,8%

De verschillen op vlak van vertegenwoordiging van *mannen en vrouwen* zijn eerder beperkt. U Gent heeft het hoogste percentage vrouwelijke studenten (54,6%) en de UA het hoogste percentage mannelijke studenten (50,3%).

In de totale groep hebben 5,5% van de studenten een niet-belgische *nationaliteit*. De UA heeft het hoogste percentage niet-belgische studenten (9,1%).

De KUL en UGent tellen meer studenten met een “sterke” *vooropleiding*. Het percentage studenten met een ASO1- of ASO2-vooropleiding bedraagt 50,8% voor de KUL en 44,3% voor de UGent. Aan de UA en VUB komt ongeveer 31% van de studenten uit deze studierichtingen en aan de KUB gaat het om 27,3%.

Aan de KUL komt slechts 5,2% van de studenten uit het BSO, KSO of TSO. Aan de VUB komt 12,8% van de studenten uit deze onderwijsvormen en aan de UA gaat het om 10,7%.

De KUL telt slechts 7,1% studenten die uit een secundaire school in een *grootstad* komen terwijl het voor de UA om 35,2% gaat.

De KUL (17,3%) en UGent (20,6%) hebben het laagste percentage studenten uit een *GOK-school*. Aan de VUB (29,4%) en de UA (28,2%) liggen de percentages beduidend hoger.

Het percentage beursstudenten verschilt niet zo veel. De KUB (19,0%) heeft het laagste percentage en de VUB (23,3%) het hoogste.

2.3. *Instream en verschillen in slaagkansen aan de universiteiten*

In de vorige paragraaf is gebleken dat de VUB en de UA een oververtegenwoordiging kennen van studentengroepen met lagere slaagkansen. Aan de andere kant telt de KUL een oververtegenwoordiging van studentengroepen met hogere slaagkansen.

De auteurs hebben via binaire logistische regressie het effect van verschillende factoren op de slaagkansen van eerstejaars onderzocht. In een model waarbij gecontroleerd wordt voor de omvang van de studiegebieden, blijkt dat alle verschillen in slaagkansen tussen de universiteiten significant zijn.

In een tweede model worden ook de instroomkenmerken in de analyse opgenomen. Na toevoeging en correctie voor de instroomkenmerken blijken de verschillen in slaagpercentage van KUL, VUB en UA niet meer significant te zijn. De vastgestelde verschillen in slaagcijfers tussen deze instellingen zijn dus te verklaren door instroomverschillen.

Het verschil in slaagpercentage tussen de KUL en de UGent neemt af na correctie voor instroomkenmerken, maar het slaagcijfer van UGent blijft significant lager. Ook na correctie voor instroomkenmerken blijft het slaagcijfer van de KUB significant hoger dan dat van de KUL.

3. *Hogescholen*

In tabel 4 zijn de slaagcijfers voor eerstejaarsstudenten aan de hogescholen weergegeven.

Tabel 4: Slaagcijfers in het 1ste jaar aan de Vlaamse hogescholen

Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	59,3%	Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	51,4%
Hogeschool West-Vlaanderen	58,3%	Hogeschool Sint-Lukas Brussel	51,3%
Katholieke Hogeschool Leuven	55,1%	Erasmushogeschool Brussel	50,9%
Katholieke Hogeschool Limburg	55,1%	Katholieke Hogeschool Z.W.-Vlaanderen	50,9%
Katholieke Hogeschool Mechelen	55,0%	Hogeschool Gent	50,7%
Hogere Zeevaartschool	54,9%	Provinciale Hogeschool Limburg	49,7%
Groep T Leuven Hogeschool	54,1%	Arteveldehogeschool	48,3%
Hogeschool voor Wetenschap en Kunst	54,0%	Xios Hogeschool Limburg	47,1%
Katholieke Hogeschool Kempen	53,9%	K. de Grote-Hogeschool Antwerpen	45,1%
Hogeschool Antwerpen	52,9%	Plantijn-Hogeschool	44,1%
EHSAL-Europese hogeschool	52,9%	Lessius Hogeschool	43,5%

		Totaal	51,4%
--	--	--------	-------

Het slaagcijfer voor de totale groep bedraagt 51,4%. De hogescholen met de laagste slaagpercentages situeren zich in Antwerpen: Lessius-Hogeschool (43,5%), Plantijn-Hogeschool (44,1%) en Karel de Grote-Hogeschool Antwerpen (45,1%). De hogescholen met de hoogste slaagcijfers situeren zich in West-Vlaanderen: Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (59,3%) en Hogeschool West-Vlaanderen (58,3%).

3.1. Kenmerken van geslaagden en niet-geslaagden in het 1ste jaar aan de hogeschool

Ook voor de hogescholen werden de slaagcijfers opgesplitst voor een aantal instroomkenmerken. De cijfers zijn weergegeven in tabel 5.

Tabel 5: Kenmerken van geslaagde en niet-geslaagde studenten in het 1ste jaar hogeschool

Geslacht	Man	Vrouw		
	46,1%	56,1%		
Nationaliteit	Belgisch	Binnen EU	Buiten EU	
	51,9%	44,4%	22,0%	
Vooropleiding	ASO	BSO	KSO	TSO
	63,8%	21,0%	48,9%	44,0%
School SO	Grootstad	Geen grootstad	GOK	Geen GOK
	46,3%	52,2%	44,5%	55,2%
Beurs	Beurs	Geen beurs		
	48,9%	55,2%		

De verschillen liggen in dezelfde lijn als bij de eerstejaars aan de universiteit. Het slaagpercentage van vrouwen ligt ook hier tien procent hoger dan dat van mannen.

Van de studenten met een nationaliteit van buiten de EU slaagt slechts 22,0%. Ook studenten met een EU-nationaliteit (44,4%) slagen minder dan Belgische studenten (51,9%), maar het verschil is beperkter dan bij universiteitsstudenten.

Van de ASO-leerlingen slagen er bijna twee op drie. Van de BSO-leerlingen slaagt ongeveer één op vijf. Het slaagpercentage van KSO-leerlingen (48,9%) ligt iets hoger dan dat van TSO-leerlingen (44,0%).

Studenten die secundair onderwijs volgden in een grootstad (46,3%) of in een GOK-school (44,5%) hebben iets lagere slaagkansen. Ook beurstudenten (48,9%) hebben lagere slaagkansen dan studenten zonder beurs (55,2%).

3.2. Instroom en slaagkansen in het 1ste jaar aan de hogeschool

3.2.1. Instroom in het 1ste jaar aan de hogescholen

In tabel 6 is weergegeven in welke mate studenten met bepaalde kenmerken vertegenwoordigd zijn in de verschillende hogescholen.

Tabel 6: Kenmerken van studenten in het 1ste jaar aan de Vlaamse hogescholen (%)

	%g	m	v	Be	EU	≠EU	ASO*	BSO	KSO	TSO	gr	gok	beu
KH Brugge-Oostende	<u>59,3</u>	41,1	<u>58,9</u>	96,5	1,1	2,4	37,9	2,2	0,9	53,9	1,7	28,6	28,8
H West-Vlaanderen	<u>58,3</u>	<u>62,1</u>	37,9	98,4	0,3	1,3	32,9	5,0	2,5	<u>56,8</u>	3,5	34,4	31,1
KH Leuven	55,1	40,0	<u>60,0</u>	96,9	0,9	2,2	50,9	4,7	1,0	39,3	3,5	24,3	20,6
KH Limburg	55,1	47,2	52,8	97,9	1,9	0,2	36,7	4,1	2,0	54,2	0,3	31,6	30,4
KH Mechelen	55,0	42,7	57,3	94,5	<u>4,0</u>	1,4	35,6	<u>7,5</u>	3,1	48,8	9,7	<u>50,1</u>	25,7
H. Zeevaartschool	54,9	<u>87,9</u>	12,1	96,7	1,1	2,2	52,7	2,2	3,3	30,8	<u>31,9</u>	35,2	11,0
Groep T Leuven	54,1	<u>62,2</u>	37,8	98,9	0,6	0,5	49,1	<u>7,5</u>	1,9	38,9	3,3	31,4	21,7
Hogeschool Wenk	54,0	<u>61,8</u>	38,2	94,6	2,1	<u>3,2</u>	51,4	2,6	<u>8,9</u>	29,3	19,0	36,3	20,6
KH Kempen	53,9	44,8	55,2	97,3	2,4	0,3	30,3	4,8	1,5	<u>60,2</u>	2,1	34,7	28,3
H Antwerpen	52,9	46,4	53,6	90,9	<u>6,1</u>	<u>3,0</u>	39,0	<u>7,7</u>	6,0	37,1	<u>37,4</u>	42,8	26,6
EHSAL	52,9	44,0	56,0	97,5	1,3	1,2	<u>62,6</u>	2,4	1,2	27,2	15,8	29,8	19,3
KH Sint-Lieven	51,4	59,3	40,7	98,9	0,4	0,7	39,5	3,6	0,5	54,8	6,0	37,8	25,2
Sint-Lukas Brussel	51,3	57,1	42,9	94,5	<u>4,4</u>	1,2	33,8	4,7	<u>30,0</u>	21,3	<u>32,9</u>	41,4	27,4
Erasmushogeschool	50,9	49,7	50,3	93,2	3,9	<u>2,9</u>	44,8	5,5	4,1	36,9	25,6	<u>44,3</u>	21,8
KH Z.W.-Vlaanderen	50,9	42,4	57,6	98,3	0,2	1,5	30,9	3,9	0,7	<u>58,0</u>	2,1	30,2	28,4
Hogeschool Gent	50,7	51,6	48,4	97,6	1,0	1,4	46,8	3,4	3,6	37,0	14,4	33,9	26,5
Prov. H Limburg	49,7	46,5	53,5	95,8	2,9	1,3	-	-	-	-	0,3	29,4	<u>35,2</u>
Arteveldehogeschool	48,3	36,3	<u>63,7</u>	99,3	0,5	0,2	<u>57,6</u>	2,7	1,8	36,0	16,2	33,7	23,7
Xios H Limburg	47,1	49,5	50,5	97,0	2,2	0,8	40,7	6,8	1,2	49,7	0,5	37,1	<u>36,1</u>
KdG Antwerpen	45,1	50,9	49,1	95,5	2,3	2,2	35,5	5,4	4,5	48,4	<u>36,7</u>	42,5	29,5
Plantijn-Hogeschool	44,1	42,9	57,1	95,7	2,1	2,2	35,6	6,3	1,0	53,2	<u>33,4</u>	<u>47,4</u>	29,2
Lessius Hogeschool	43,5	27,9	<u>72,1</u>	96,3	2,2	1,4	<u>67,6</u>	2,0	1,4	24,8	27,2	32,9	26,9
Totaal	51,4	47,6	52,4	96,6	1,9	1,5	41,4	4,3	2,9	42,3	14,1	35,7	26,7

* Percentage studenten waarvan de vooropleiding onbekend is, hebben we niet vermeld.

%g: slaagpercentage

Enkele hogescholen zoals de Hogere Zeevaartschool, Groep T Leuven, Hogeschool West-Vlaanderen en Hogeschool voor Wetenschap en Kunst tellen beduidend meer jongens dan meisjes. Lessius Hogeschool, Arteveldehogeschool, KH Leuven en KH Brugge-Oostende tellen beduidend meer meisjes.

Alle hogescholen tellen vrij weinig studenten met een niet-belgische nationaliteit. Hogeschool Antwerpen heeft met 9,1% het hoogste percentage.

Lessius Hogeschool (67,6%), EHSAL (62,6%) en Arteveldehogeschool Gent (57,6%) tellen de meeste studenten met een ASO-vooropleiding.

Hogeschool Antwerpen (7,7%), Groep T Leuven (7,5%) en KH Mechelen (7,5%) tellen de meeste BSO-leerlingen.

Omwille van hun specifieke aanbod is het niet verwonderlijk dat 30% van de studenten in Sint-Lukas Brussel een KSO-opleiding volgden.

KH Kempen (60,2%), KH Zuid-west-Vlaanderen (58,0%) en Hogeschool West-Vlaanderen (56,8%) hebben een grote instroom van TSO-leerlingen.

KH Mechelen (50,1%), Plantijn Hogeschool (47,4%) en Erasmushogeschool Brussel (44,3%) tellen de meeste leerlingen uit een secundaire GOK-school.

Twee Limburgse hogescholen, Xios Hogeschool Limburg (36,1%) en Provinciale Hogeschool Limburg (35,2%) hebben het hoogste percentage beursstudenten.

3.2.1. Instroom en slaagkansen

Wanneer men ook hier via de techniek van binaire logistische regressie het effect van instroomverschillen uitzuivert, worden de verschillen in slaagcijfers met de KH Brugge-Oostende voor de meeste hogescholen kleiner. Voor ongeveer de helft van de hogescholen blijft het verschil met KH Brugge-Oostende significant.

De hogescholen met de laagste B-coëfficiënt zijn Lessius Hogeschool (-0,607), Arteveldehogeschool (-0,575). Ondanks een grotere instroom van vrouwen en ASO-leerlingen liggen de slaagcijfers er onder het gemiddelde.

4. Afsluitende bedenkingen

Het CSB-onderzoek biedt interessante achtergrondinformatie voor keuzebegeleiders. Naast een overzicht van de globale slaagcijfers geeft het een beeld van de verschillen tussen instellingen.

Vooraf de cijfers over vooropleiding en het verband met slaagkansen bieden referentiepunten voor het inschatten van persoonlijke slaagkansen.

De vaststelling dat meisjes beduidend meer slagen dan jongens kan een boeiend onderwerp zijn voor een klasgesprek over mogelijke verklaringen.

De vaststelling dat verschillen in slaagcijfers gedeeltelijk verklaarbaar zijn vanuit instroomverschillen illustreert dat men slaagcijfers niet zonder meer mag beschouwen als een maat van moeilijkheidsgraad. Naast de cijfers in deze studie kan men leerlingen hier ook op wijzen door de hoge slaagcijfers in de opleiding Arts in verband te brengen met het toelatingsexamen dat voor deze opleiding bestaat.

Het verbaast ons dat de onderzoekers in de analyse van de slaagcijfers aan de hogescholen geen onderscheid maken tussen professionele en academische opleidingen.

In hun keuzeprocessen kiezen leerlingen (best) in eerste instantie voor een opleiding en pas in tweede instantie voor een instelling. Een analyse op niveau van de opleidingen zou een interessante aanvulling vormen op het CSB-onderzoek.

5. Referenties

Rombaut Veerle (2006), *Determinanten van de differentiële slaagkansen in het Hoger onderwijs*, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen, 2006. Onderzoek onder leiding van Bea Cantillon & Gerlinde Verbist. Het onderzoeksrapport is beschikbaar op <http://webhost.ua.ac.be/csb/docs/20071106131351QTTP.pdf>.